

Dokument nr. 8:100

(2002-2003)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik og John I. Alvheim

Forslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik og John I. Alvheim om å endre forskrift om vederlag for opphold i institusjon, slik at fribeløpet settes til 25 pst. av grunnbeløpet i folketrygden

Til Stortinget

BAKGRUNN

I 1995 ble det fastsatt en forskrift for å regulere betaling, eller vederlag, for opphold i norske institusjoner og boliger med heldøgns omsorgs- og pleietilbud, kalt vederlagsforskriften. Forskriften gjelder bl.a. sykehjem, aldersboliger og institusjoner for rusmiddelmissbrukere. Betalingen for opphold i institusjon skal beregnes av inntekt, ikke formue. Som inntekt regnes årets inntekter på grunnlag av pensjon, andre løpende trygdeytelser, arbeidsinntekt, næringsinntekt, leieinntekt, renter og avkastning av formue etter fradrag av skatt og gjeldsrenter.

For de aller fleste som berøres av forskriften er hovedinntekten pensjonsytelser. Vederlaget for opphold i institusjon beregnes med bakgrunn i folketrygdens grunnbeløp. Ved utbetaling av pensjon fra trygdeverket beregnes og trekkes vederlaget til institusjonen, dvs. kommunen, før det overskytende beløp utbetales til pensjonisten. Vederlaget kan ikke overstige de reelle oppholdsutgifter. Oppholdsutgiftene ved institusjonen skal oppgis på forespørsel. For å gi brukeren et rimelig beløp til egen disposisjon, er det fastsatt et fribeløp og en andel til "eget bruk" som trekkes fra inntekten (pensjonen) før vederlaget beregnes. Fribeløpet har ikke vært regulert siden 1989.

Forskriften er fastsatt av Sosialdepartementet 26. april 1995 med endringer 18. desember 1998 med hjemmel i lov 19. november 1982 nr. 66 om hel-

setjenesten i kommunene § 2-3 og § 6-9 og lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester § 11-2, og gjelder for institusjoner for rusmiddelmissbrukere og boliger med heldøgns omsorgstjenester som nevnt i lov om sosiale tjenester §§ 7-1, 7-5 og 7-10 jf. § 4-2 og forskrift til lov om sosiale tjenester mv. kapittel 7 og sykehjem og boform med heldøgns omsorg og pleie i medhold av lov om helsetjeneste i kommunene § 1-3 første ledd nr. 5.

Forskriftens § 3 gjelder vederlagets størrelse ved langtidsopphold i de ovenfor nevnte institusjoner. Det slås i paragrafen fast at Kongen fastsetter fribeløpet. I merknadene til de respektive paragrafer vises det til at fribeløpet ble fastsatt fra 1. januar 1989 og at hensikten med å innføre et fribeløp var å motvirke at de nye betalingsreglene virket skjerpene i forhold til regler som var virksomme frem til 1. januar 1988.

Fribelet som ble fastsatt av Kongen i 1989 er på 6 000 kroner og har ikke vært endret siden 1989. Fribelet skal trekkes fra inntekter opp til 1 grunnbeløp (G) før vederlaget på opp til 75 pst. av det overskytende grunnbeløp beregnes, dog skal betalingen begrenses slik at enhver har til eget bruk minst 25 pst. av G.

Da fribelet ble innført i 1989, representerte dette 19,35 pst. av grunnbeløpet som var 31 000 kroner. Det beløp som var reservert til "eget bruk" var 25 pst. av G, dvs. 7 750 kroner i tillegg til fordelene av fribelet, 4 500 kroner, til sammen 12 250 kroner. Dette representerte til sammen en fridelt på 39,5 pst. av G. I 2002/2003 er grunnbeløpet i folketrygden 54 170 kroner mens fribelet fremdeles er 6 000 kroner, noe som utgjør bare ca. 11 pst. av G. Den samlede fridelt med 25 pst. av G samt fordelene av fribelet på 4 500 kroner utgjør i dag 18 042 kroner som tilsvarer ca. 33 pst. av G, et tap på 5,5 pst. eller ca. 2 700 kroner.

Det virker urimelig at beboere i institusjoner rela-

tivt sett skal ha mindre inntekt til egen disposisjon i dag enn i 1989. Underreguleringen av grunnbeløpet i folketrygden medvirker til den dårlige utviklingen. Fribeløpet har ikke vært regulert siden 1989, noe som er uvanlig i de fleste sammenhenger, og som bidrar til ytterligere å vanskeliggjøre situasjonen og livskvaliteten for personer som tilbringer sin tid i sykehjem eller annen kommunal institusjon.

25 pst. av grunnbeløpet	kr. 13 542
75 pst. ¼ G (kr. 13 542 x 75 pst.) (fordelen av fribeløpet)	kr. 10 157
Til sammen	kr. 23 699 som tilsvarer 43,7 pst. av G.

En minstepensjonist i sykehjem vil etter dette ha til rådighet følgende:

25 pst. av inntekter inntil grunnbeløpet	kr. 13 542
+ 75 pst. av fribeløpet	kr. 10 157
+ 15 pst. av inntekten utover 1 G	kr. 6 424
Til sammen	kr. 30 123

En minstepensjonist må betale i vederlag for sykehjemsplass følgende:

Av G trekkes fribeløp	kr. 13 542
Av resterende kr. 40 628 trekkes 75 pst.	kr. 30 471
Av overskytende inntekt, kr. 42 830, betales 85 pst.	kr. 36 405
Til sammen	kr. 66 876

Forslagsstillerne peker på at eksempelet gjelder enslig minstepensjonist med full opptjening og at tilleggspensjon ut over minstepensjon vil gi noe høyere andel til eget bruk og høyere betaling til kommunen.

Forslagsstillerne er klar over at økning i fribeløpet i vederlagsforskriften vil føre til en mindre-inntekt for kommunene så lenge dagens system med kommunalt ansvar for eldreomsorgen består. Forslagsstillerne vil imidlertid understreke at fridelens størrelse ikke vil ha noen betydning for kommuneøkonomien i et system der staten har ansvaret for eldreomsorgen, og der pengene følger pasienten uansett hvilket tilbud denne velger. Forslagsstillerne vil derfor foreslå at den mindre-inntekten som oppstår i kommunene på bakgrunn av økningen i fribeløpet i vederlagsforskriften, skal dekkes av staten så lenge kommunene har ansvaret for eldreomsorgen.

For å sørge for at fribeløpet øker i takt med prisutviklingen vil forslagsstillerne foreslå at dette knyttes til grunnbeløpet og at fribeløpet settes til ¼ G. Det vil føre til at beboere i institusjon i 2003 vil ha et beløp til eget bruk som følger:

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

I

Stortinget ber Regjeringen endre forskrift av 26. april 1995 med endringer 18. desember 1998 om vederlag for opphold i institusjon, slik at fribeløpet settes til 25 pst. av grunnbeløpet i folketrygden.

II

Stortinget ber Regjeringen sørge for at kommunenes inntektstap som følge av økningen i fribeløpet i vederlagsforskriften, dekkes av staten.

8. april 2003